

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Nummotheca Principum Austriae

ex gazis Aulae Caesareae potissimum instructa, & aliunde aucta, quae a prima aetate, qua in Austria cusa fuit moneta Sub Babenbergicae Stirpis Marchionibus, Ad Usque Habsburgicae Gentis Principes, Lineae Hispano-Austriacae, Huiusque Masculum Ultimum Carolum II. Regem Hispan.

Complectitur tabulas aeri incisas num. XLI

Herrgott, Marquart

Friburgi Brisgoviae, 1753

[Text]

[urn:nbn:de:bsz:31-241482](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-241482)

Tab.
XXX.

nummo ; utpote auctoritate publica haud dubie facto, plus fidei tribuendum; id quod mox laudatus LOCHNERUS ante nos observavit. Eundem cum nummo diem etiam HANSIZIUS notat *loc. cit.* pag. 720. LOCHN. *ad an.* 1742. pag. 293.

III.

LEOPOLDVS. GVILIELMVS. D:ei G:ratia ARCHIDVX. AVSTRIÆ. Protome Archiducis armata cum pallio, veterum more, crucem gerens, inoperto capite, sinistrorsum verso.

Aversa crucem exhibet, cuius decussatio duobus lauri ramis circumvoluta, lignumque transversum ab altera parte freno, ab altera autem oculo aperto conspicuum est. Pro pede crucis leo coram agno aufugit, aut certe utrique simul morantur. Additur in ambitu lemma: TIMORE DOMINI, & in imo siglæ calatoris: WA. F. *ecit.*

Hoc emblemate Archidux apophthegma suum, quod tot dignitatibus sacris decoratus, adposite sibi delegit, illustrat; dum ea, quibus *timor Domini* aut paratur, aut conservatur, ante oculos ponit. Neque enim facile alia est efficacior ad refrenandas immoderatas cupiditates nostras ratio, quam iugis Christi Domini patientis meditatio, Deique ubique præsentis, atque actus nostros in omni loco intuentis, consideratio. Tum enim Divini Numinis aut vindictam, aut præmium iugiter cogitantes, facile in officio continemur. Denique cum hæc

(a) Isai. xi. 6.

mansuetudinem, lenitatemque morum generent, *leone & agno* adumbrata sunt, secundum illud: *leo & ovis simul morabuntur* (a).

FERDI-
NANDI
II. IMP.
PROLES.

a

Quod superest, Archidux hic armatus sistitur; cuius rei causa est, quod non solum Ecclesiastica munia, sed bellica quoque obierit. Nam anno 1639. fervente atque urgente adhuc bello Suecico, exercitus Cæsarei Imperator constitutus, mox BANNERIUM, Ducem Suecum, spe potiundæ Pragæ deiectum, abactumque, e Bohemia quoque eiecit, multaque annis 1640. & 41. insecutis, egregia alia gessit. Verum anno 1642. DORSTENSONIUM ad Lipsiam adorsus, memorabili prælio die secundo Nov. superatus est. Exinde deposita, ut pridem petierat, paullisper arma cum anno 1645. & 46. iterum invitus resumeret, vim magis propulsare quam inferre satagebat (b): præterea bellis, cum Belgium pro Rege, ut dicemus, administraret, denuo implicatus fuit, qua de re videri possunt, si lubet historici. *V. L. tom. II. p. 290.*

b

IV.

Eadem quæ præcedentis epigraphæ, cum hoc tamen discrimine, quod hic basis litteræ U rotunda sit, ibi vero cum angulo acuto scribatur. Ipsa quoque effigies, pariter armata, in hoc differt, quod capilli longiores ad tergum usque defluant, ac focale tæniis denticulatis late marginatum sit.

D d 3

De-

(b) HANSIZ. *l. c.* p. 723.

FERDI-
NANDI
II. IMP.
PROLES.

Denique lemma in averſa hic non in peripheria, ſed ſchedæ, cruci per tranſverſum affixæ, inſcriptum eſt: ipſa porro crux non ramis, in decuſſim poſitis, neſtitur, ſed lauro ſtriſtim colligatur. *M. S. B. ar. pond. ſemunc. i. dr.*

V.

Quamquam hic quoque nummus a præcedenti non multum differat, diſcrimen tamen in capillis non modicum obſervatur; cum hic loci acciſi ſint, ibi promiſſi: focale quoque maius atque comitius obſervatur: denique & ipſa crux, quam pectore geſtat, ornatioꝝ eſt, atque gemmis, ut videtur diſtinſta; an vero hæc formam crucis Ordinis Teutonici, ut Cl. Editor vult, vel potius crucem Epiſcopalem ad amuſſim referat? nolimus definire. Interim ex nummo, hic ſupra primo loco adducto, certum eſt, Archiducem noſtrum eiꝝmodi crucem ſupra pectus geſtare conſueviſſe, antequam magiſterium Ordinis Teutonici ſuſciperet; utpote cum illud anno primum 1639. die XXII. Aug. eiꝝdem obtigerit (a). *V. L. loc. cit.*

VI.

His denique addimus quartum eiꝝdem fere typi, cuiꝝ quidem averſa num. IV. averſa autem num. III. reſpondet; niſi quod artifex in inferiori margine nomen ſuum appoſuerit: *HIER. onymus DV QVESNOY F.ecit*, Id quod Cl. *Van Loon* in ſuo eꝝctypo, quod ſecundo loco adducit, omiſit.

(a) Id. l. c. p. 721.

Tab.
XXX.

Ex his denique diſcrepantiꝝbus inter ſe, quamvis modice, typis, conſectaneum eſt, ut hi nummi alio atque alio tempore, prout res & occaſio ferebat, ſignati, atque Archiduci pro honorariis uſui fuerint. Inde etiam ex toties repetito ſymbolo intelligitur, quanti illud pius adeo Princeps noſter fecerit. *M. S. B. a. V. L. loc. cit.*

VII.

LEOPOLDO PROREGI BELGARVM. Protome Archiducis armata, inter lauri & oleæ ramum, capite nudo, ad lævam converſo.

In poſtica faſces conſulares & caduceus in decuſſim poſiti: oculus apertus, *Divine providentiæ* ſymbolum, comparet in ſuperiori triquetra & ad utrumque latus adest pileus alatus: inferiorem triquetram implet genius alatus, ſeu potius Archangelus MICHAEL, Bruxellenſium Patronus, draconem ſeu diabolum conſiciens. Additur duplex epigraphe: prima in margine extremo *FIDELI MILITIA ET LEGATIONE*. In interiori autem: *MARS DEVOTO E LARE PACIS*. Ubi Cl. Editor advertit, verbis illis: *MARS E LARE* paucis mutatis, nomen comprehendit *Friderici MARSELAER*, qui nummum obtulit, tum vero *MARS E LARE* ſymbolum eſſe familiæ eiꝝ. Ille porro muneribus publicis Bruxellis laudabiliter functus, *Baronis de PARC* demum titulo ac dignitate a Rege Hiſpaniæ honorari meruit.

Cal-

Tab.
XXX.

Calculus hic, uti tres ordine sequentes, cusi fuerunt, paulo ante, quam LEOPOLDUS Archidux, anno in utraque parte nummi signato 1656. fasces Belgii IOANNI ab Austria reliquit, & ab officio Pro-Regis decessit: profectus est autem Bruxella die VIII. Maii. *M. Imp. a. & apud V. L. l. c. p. 399.*

VIII.

Adversa cum præcedente exasse convenit.

In averfa Archangelus MICHAEL, cruce, loco lancea, utens, dextra iacentem dæmonem trudit ac pellit: sinistra fertum tenet: ad latus dextrum conspiciuntur insignia *Friderici de MARSELAER*, de quo mox supra diximus. Additur in ambitu epigraphe: CORONA EXULTATIONIS. TIMOR. DOMINI (a). *V. L. l. c.*

IX.

In anteriori parte comparet Bruxellensium Tutelaris S. MICHAEL, cui fertum ex nube imponitur. Lancea, in formam crucis definente, substratum pellit dæmonem: sinistra tenet scutum, cui crux plana est impressa. Ad latus dextrum cernitur scutum, corona laurea cinctum, cui inditum monogramma nominis IESU, & in ambitu additur epigraphe: DEVS. NOSTER. REFUGIVM. ET. VIRTVS (b).

In averfa fasces Consulares, quibus decussatim impositus caduceus: duo vero rami lauri ad

latera: in triquetra inferiori cornucopiæ & flores, & in ambitu chronographicum: MARS FERRI. DECVS E. LARE. *Id. ibid.*

X.

Nummus hic compositus est ex antica numeri VII. & postica num. VI. *Ap. eund. l. c.*

XI.

Antica pars, corona marginata hanc inscriptionem, novem lineis absolutam, complectitur, *Sedente Alexandro septimo Pontifice Regnante Leopoldo Primo Romanorum Imperatore Fundatore Leopoldo Guilielmo Archiduce Austria &c. Episcopo Passaviensi & Vratislaviensi &c.*

In averfa continuatio, decem lineis comprehensa, ita habet: *Eccl esia hac & Monasterium Capuccinorum Sumptibus eiusdem Serenissimi Leopoldi Guilielmi a fundamentis erectum ac eodem iubente primarius lapis positus fuit Anno Salutis 1695. die 3. Iunii.*

Munificentiam & liberalitatem LEOPOLDI in Ecclesias, præsertim Pataviensem, laudibus extollit Cl. HANSIZIUS (c), in cuius rei confirmationem præfens nummus argumento esse potest, quanquam, quodnam illud monasterium templumque sit, definire haud possimus; quippe quod vitæ eius Scriptor primarius, *Nicolaus AVANCI-NUS S. I.* ad manus haud sit, reliqui vero biographi fileant.

Quod iam superest, nummus hic ideo attendendus, quod Archidux in eo *Episcopi Vratislaviensis*

(a) Eccli. I. 11. & 12.

(b) Psal. XLV. 2.

(c) Germ. Sac. tom. I. p. 751.

FERDI-
NANDI
II. IMP.
PROLES. *laviensis* titulo afficiatur, quod
in reliquis haud fit. *M. Imp.*
ar. pond. semunc. I. dr.

NUMMI ICONICI.

XII.

Tab.
XXXI.

Convenit hic nummus ico-
nicus ex aſſe cum adverſa, num.
iv. depicta. Armatus hic de-
nuo apparet, pariterque cruce
inſtructus; cum non minus bel-
li Imperatorem fortiffimum, ut
diximus, quam Episcopum vi-
gilantiffimum, ſanctiffimum-
que egerit; unde a ſupra lau-
dato AVANCINO, vitæ ſcriptore,
hæc ei laus adſcribi dicitur: *cum*
Marte pius: ſub armis innocens:
ſine furore magnanimus: ſine ti-
more victorioſus. T. H.

XIII.

Eadem, quæ num. præceden-
tis, ibidemque laudati nummi
epigraphe: at protome LEOPOL-
DI hic in habitu Eccleſiaſtico ſi-
ſtitur; crux quoque, a torque
dependens, cimeliis diſtinguitur.

Vultus ad modeſtiam com-
poſitus quadragenarium circiter
indicat: cumque Archidux an-
nos nonniſi 48. meſes x. &
dies XIII. vixerit, inde forte de
ætate nummi, quamquam val-
de incerto, iudicari poterit. *M.*
Imp. ar. ſicilic. I. dr.

MONETÆ.

XIV.

LEOPOLD: us GVILIE: lmus
D: ei G: ratia AR. chi DUX: AVS.
tria. Protome Archiducis fere
ut num. præcedenti.

Averſa proſequitur titulos
hunc in modum: EPISCO: pus
OLO: mucenſis PRI: nceps RE. gie-

que CA. pella BO: hemica COME: s
1656. Scutum quadriparti-
tum *Olomucenſe*, ſuperpoſito
a dextris pedo paſtorali & mitra,
a ſiniſtris vero galero Archidu-
cali & gladio, medio incumbit
parmula *Auſtriaca*.

Aureus hic nummus Olo-
muci cuſus fuit: in hac urbe E-
piſcopi ob eminentiæ dignitatem,
qua in regno Bohemiæ gaudent,
titulo utuntur, in averſa expreſ-
ſo: *Regia capella Bohemica co-*
mes, quod ex aliis nummis,
ibidem ab aliis Episcopis ſigna-
tis, ut de ceteris monumentis
nihil dicamus, comprobatur.

Uratiſlavienſem quoque E-
piſcopatum, ut iam innuimus,
tenebat noſter: verum DEWER-
DEKIUS, diligens nummorum
Sileſiacorum ſcrutator, nullum
ab eo ibi percuffum reperit. *M.*
S. B. au. 4. duc.

XV.

Eadem effigies, cum iisdem
utriuſque partis titulis, ſed ma-
gis abbreviatis; nota quoque
chronologica annum 1658. in-
dicat.

In averſa porro ſcuta *Au-*
ſtria & Episcopatus *Olomucenſis*
iuncta cernuntur, impoſitis hinc
pileo Archiducali, illinc mitra,
gladio pedoque in decuſſim loca-
tis, ac retro comparentibus. *M.*
Imp. au. I. duc.

XVI.

Convenit hic nummus ar-
genteus cum num. XIV. exceptis
nonnullis litteris, ad integri-
tatem vocabulorum perinentibus.
In imo averſæ inſcriptus eſt nu-
merus Romanus, valorem quin-
decim

Tab.
XXXI.